



E címmel jelentette meg a Hét Krajcár Kiadó negyven magyar költő verseit a forradalom és szabadságharc negyvenedik évfordulóján. Benke László szerkesztő válogatása megrendítő meglepetés az olvasónak: milyen érzékeny szeizmográfjai voltak lírikusaink a készülő rengésnek, hogyan magasodtak Petőfi utódaivá a lángnapokban, mint artikuláltak verssé a gyászolók jajszavait. Egyek voltak a lélek hullámhosszán, bár az ütem, a mérték különböző: a klasszikus forma ünnepélyessége vagy a szabad vers csapongása csak a szívdobbanások szaporaságát jelzi...

Hogy is maradhatott volna ki a fekete – vörös és fehér betűs – borítójú, színiköltészettel is hangoló könyvből Illyés Gyula mindent kimondó, önváddal terhes Egy mondat a zsarnokságról című nagy verse? Zászlaja lett az antológia első negyedének. A csak jelzésértékű, mondandójukat metaforákkal fátyolozó versek egy része megjelenhetett, a „tisztá beszéd” azonban csak búvópatakként olthatta az elkínzottak szomját. Néhány költői mű a foházban született, mint Gérecz Aftila (ő a novemberi napokban halt meg) vagy Tollas Tibor verse.

Nem tudtam, hogy lapunk egykori munkatársa, a költő Sipos Gyula ilyen megrendítő költeményt írt azokban a napokban, mint az Egy orosz katonáról. Számomra a kötet egyik meglepetése. A tűzzel és vérral írt történelmi napok belső, lélekben tomboló forradalmát is versbe vetíti Sinka István, Kassák Lajos, Benjámin László, Vas István, Lakatos István, Tamási Lajos,

Csanádi Imre, Nagy László, Buda Ferenc, **Eörsi István**. Különböző indíttásúak, s mégis azonos a hőfok, a hangnem!

A megtorlás gyászverseit – mécses – egymás mellé helyezte Benke László; ez az antológia harmadik harmada. Nincs irgalom – ezt adta szinte cikluscímül, s bár a „ciklusnak” strófáit más és más írta, a fájdalom vezérszólamaként rezeg mindenki. **Eörsi**, Zelk Zoltán és mások a börtönből üzen-

Vérrel virágzó 1956

nek, Zs Lóránt, András Sándor, Márai Sándor, Tollas az emigrációból, Fodor András, Bella István, Csanádi, Sinka, Mészöly Dezső, Csoóri Sándor belső fogságból... Zelket idézem: „s hull rád az emlék, mint a pernye / s beszállja szíved a korom...” (Tűzből mentett hegedű)

A túlélők – apák és fiúk –, Faludy György, Lakatos István, Bella István, Nagy Gáspár, Kiss Benedek, Utassy József, Benke László szívparázson mengették a hősök neveit, a forradalom erkölcsi eszményeit. Nagy Gáspárnak sikerült 1983-ban a köztudatba szöveget ütni: „egyszer majd el kell temétni / és nekünk nem szabad feledni / a gyilkosokat néven nevezni!”

A zsebkönyv méretű kötet jelentősége felmérhetetlen, akár egy breviáriumé. Az is, a forradalom verses breviáriuma. Más-más irányból jött, más szellemi – olykor földrajzi – égtáj felé haladó költőket ölel közösségbe a kötet, miként tették ezt az öröm, a vér és a gyász napjai is. (A Vérrel virágzó 1956 című antológia a Magyar Könyv Alapítvány támogatásával jelent meg.)

Leskó László